PUNT PER PUNT

Curs de valencià B1 de la Universitat d'Alacant i *Información*

Universitat d'Alacant

Fascicle 1. El present d'indicatiu 1

	1a conjugació			2a conjugació			3a conjugació		
	estar	**anar**	**mirar**	**perdre**	**témer**	**veure**	**eixir**	**dormir**	**unir**
Jo	*estic*	*vaig*	*mire*	*perd*	*tem*	*veig*	*isc*	*dorm*	*unisc*
Tu	*estàs*	*vas*	*mires*	*perds*	*tems*	*veus*	*ixes*	*dorms*	*uneixes*
Ell o ella	*està*	*va*	*mira*	*perd*	*tem*	*veu*	*ix*	*dorm*	*uneix*
Nosaltres	*estem*	*anem*	*mirem*	*perdem*	*temem*	*veem*	*eixim*	*dormim*	*unim*
Vosaltres	*esteu*	*aneu*	*mireu*	*perdeu*	*temeu*	*veeu*	*eixiu*	*dormiu*	*uniu*
Ells o elles	*estan*	*van*	*miren*	*perden*	*temen*	*veuen*	*ixen*	*dormen*	*uneixen*

Vols saber com sonen els verbs que acabes de llegir?
https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a01.mp3

Què pots fer amb el present d'indicatiu?

1. Comunicar accions simultànies que ocorren en el moment que parles:
*-Per ahí **vénen.***
*-**Tinc** una idea!*

2. Expressar accions habituals:
*-Els dilluns **anem** al gimnàs.*
*-Em **gite** sempre després de mitjanit.*

3. Designar veritats atemporals:
*-A l'estiu **fa** calor.*
*-Els gats **són** felins.*

4. Expressar el present històric:
*-Jaume I **conquesta** València el 1238.*
*-La corrupció **assola** el País Valencià durant més de vint anys.*

A Comprensió escrita

Exercici 1.

Llig el text següent:

Estic a casa, tinc la cama en alt, embenada, després del bac de l'altre dia i mire per la finestra com a única diversió. Hui fa un dia ras, molt clar. El cel es veu blau radiant i bufa un vent fort de ponent. Ens acostem a desembre i és el primer dia de fred de tota la tardor. Moltes persones s'arreceren en la parada de l'autobús. Xarren, es corden les jaquetes i es freguen els braços. Un home esternuda i, al moment, una dona repeteix el gest. A continuació, dos xiquets tussen i la mare els alça el coll de l'abric i els ajusta la bufanda. És l'època dels refredats i de la grip.

Són les nou en punt i l'autobús no ve fins a les nou i quart. Observe un jove que camina de pressa pel carrer, mentre escolta música a través del telèfon mòbil. Per poc no entropessa amb una xica que passeja distreta llegint un còmic. Es demanen disculpes, somriuen i continuen el seu camí. Un ciclista trau el peu del pedal i s'atura. Respon al telèfon. Assenteix unes quantes vegades i, mig minut després, reprén la marxa. Un senyor que deu vorejar la cinquantena s'acosta a la parada amb roba d'esport. Té mèrit eixir hui de casa només amb una camiseta de tirants i uns pantalonets curts. Alguns el miren sorpresos, però la majoria no en fa ni cas. Cada u viu capficat en els seus assumptes. Normal, supose. Crec que jo dec ser l'única desqueferada. L'autobús apareix, puntual, per la revolta. Va a espai, com sempre: és una tartana vella que funciona de miracle.

Saps que *desqueferada* és un adjectiu que s'aplica a qui no té què fer, és a dir, a qui està ociós i no té cap faena per fer?

Saps que en valencià diem *cordar-se* per a indicar que tanquem una peça de roba, tant si ho fem amb cordons, com si ho fem amb botons o amb una cremallera? *Corda't la bragueta dels pantalons.*

Exercici 2.

Ara escolta atentament el text que acabes de llegir i, després, intenta repetir-lo tu.

https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a02.mp3

Exercici 3.

Has comprés tot el que diu el text? Per a comprovar-ho, respon a les preguntes següents:

a) Per què la narradora del text observa què ocorre a través de la finestra?

b) Com va vestit l'home d'uns cinquanta anys?

c) En veure'l, com reacciona la majoria de la gent que espera l'autobús?

d) Què creus que vol dir la paraula *s'arreceren*?

e) I què creus que significa *capficat*?

Fascicle 1. El present d'indicatiu 1

Exercici 4.

Digues si són verdaderes (V) o falses (F) les afirmacions següents:

- ☐ a) El jove que camina de pressa i la xica que passeja entropessen per culpa d'ell.
- ☐ b) El ciclista s'atura aproximadament durant mig minut per a parlar per telèfon.
- ☐ c) L'autobús circula lentament perquè és molt vell.
- ☐ d) Està fent una tardor molt freda.
- ☐ e) L'autobús sempre arriba a la parada a les nou en punt.

B Gramàtica

B1. Connectors temporals

En el text que acabes de llegir, han aparegut una sèrie de paraules que s'anomenen **connectors temporals** i que ens permeten estructurar cronològicament l'acció: *després de, al moment, a continuació...* Conéixer-les és molt útil per a saber situar amb precisió els fets d'alguna història o alguna notícia. Les podem distribuir en quatre grups:

a) Per a indicar anterioritat: *abans, abans de, adés, fa temps...*

b) Per a indicar simultaneïtat: *alhora, mentre, al mateix temps, en el mateix moment...*

c) Per a indicar immediatesa: *ara, al moment, a continuació, tot seguit, immediatament...*

d) Per a indicar posterioritat: *després, després de, més tard, en acabar...*

Exercici 5.

Completa les frases següents amb els connectors temporals que has vist més amunt:

a) _____ començar a muntar el moble, vull llegir bé les instruccions.

b) Això va ocórrer _____ , quan els carrers estaven sense asfaltar.

c) Han arribat _____ tres trens, per això hi ha tant d'avalot a l'estació.

d) _____ tu peles les verdures, jo sofrig la carn.

e) _____ analitzarem els resultats electorals, _____ una pausa publicitària.

f) Anem _____ a sopar. _____ , eixirem a prendre una copa.

Saps que *avalot* significa 'gran rebombori i cridòria'? També pot fer referència a un alçament popular.

El grup *tz* que apareix en verbs com *analitzar, realitzar, utilitzar,* etc. pot sonar com a [z] (és a dir, igual que la *s* sonora de *casa*) o com a [dz] (igual que sona la *tz* de *dotze*, també sonora).

B2. Expressió de la probabilitat

En el text inicial hi ha dos oracions que volem ressaltar: *Un senyor que* ***deu vorejar*** *la cinquantena* i ***dec ser*** *l'única desqueferada.* En les dos apareix l'estructura [*deure* + infinitiu], que, com veus, ens serveix per a expressar que una acció no és segura, però sí que és probable.

Aquest valor (la probabilitat) es pot expressar també amb els adverbis *potser, probablement, tal volta, tal vegada* o *possiblement: Un senyor que potser voreja la cinquantena. Possiblement sóc l'única desqueferada.*

El futur i el condicional també ens permeten expressar la probabilitat, però en àmbits formals sol predominar l'ús de [*deure* + infinitiu]: *Un senyor que vorejarà la cinquantena. Crec que jo seria l'única desqueferada.*

Exercici 6. ORAL

Transforma les oracions següents per a expressar la probabilitat amb l'estructura [*deure* + infinitiu]:

Exemple: *Tal volta tens raó.* ▸ *Deus tindre raó.*

a) Tal vegada no t'ha sentit. Per què no li repeteixes la pregunta?

b) L'estil d'esta carta em resulta familiar. Tal volta l'ha escrita Pere.

c) –Que roín que està el vi! –És veritat. Potser s'ha picat.

d) –Toquen a la porta. –Per les hores que són, seran Joan i Maria.

e) Mireia no ha vingut a classe. Probablement està malalta.

f) Serien les cinc quan s'ha sentit el terratrémol.

B3. Construcció del complement directe

Fixa't ara en l'oració *Observe un jove que camina de pressa.* Es tracta d'una oració amb el subjecte elidit (*jo*), el verb *observar* (*observe*) i el complement directe (*un jove que camina de pressa*). Com pots observar, en valencià el complement directe (CD) es construeix generalment sense la preposició *a*, fins i tot quan fa referència a una persona. Així, diem: *Escoltem la conferència* i *Escoltem la professora.* O també: *Duc els llibres a la biblioteca* i *Duc el pare al futbol.*

Hi ha uns pocs casos en què podem usar la preposició *a* davant d'un CD:

a) Si és un nom propi: *Veig a Pere cada dia. Duc a Sílvia al futbol.*

b) Si és un pronom fort: *A ell, el veig cada dia. A ella, la duc al futbol. M'han elegit a mi.*

c) Si és representat per les paraules *tots, tothom, algú, ningú* o *qui: No veig a ningú. A qui han detingut? Els he trobat a tots en la festa.*

Per a saber amb certesa si un complement és directe, pots transformar la frase a veu passiva. Sabrem que és un CD si es converteix en subjecte de l'oració passiva: *El públic ovaciona els jugadors.* ▸ *Els jugadors són ovacionats pel públic.*

Exercici 7.

Transforma les oracions següents de la veu activa a la passiva:

a) La veïna ha avisat els bombers.

_____

b) L'associació homenatjarà una escriptora alcoiana.

_____

c) Alguns motoristes atemoreixen la població.

_____

d) Molts polítics citaven a Vicent Andrés Estellés.

_____

C Ortografia i pronúncia

C1. Les set vocals del valencià

https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a03.mp3

Pots saber si una paraula sona amb *è* o *ò* obertes mirant la transcripció fonètica que ofereix el Diccionari Normatiu Valencià [www.avl.gva.es/dnv]. La *è* es transcriu /ɛ/ i la *ò* /ɔ/.

Exercici 8. ORAL

En moltes ocasions, les *è* i les *ò* apareixen en paraules que tenen una estructura similar. Escolta com sonen les tres primeres paraules de cada sèrie i, després, intenta pronunciar-les tu:

a) *Cel, mel, zel, fel, gel, tel, vel, pèl...*

b) *Peu, deu (10), reu, mèu, fideu, trofeu...*

c) *Terra, guerra, gerra, serra, ferro, gerro...*

d) *Dosi, dormitori, psicosi, idoni, laboratori, ivori...*

e) *Dol, sol, gol, pol, vol, perol, col...*

f) *Pot, clot, vot, dot, got, iot, assot, devot...*

https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a04.mp3

C2. Accentuació gràfica

El sistema d'accentuació del valencià segueix les regles següents:

a) Les paraules agudes s'accentuen si acaben en vocal, vocal + *s* i les terminacions *-én, -ín.* Exemples: *germà, lleó, estàs, alficòs, barnús, defén, Berlín...*

b) Les paraules planes s'accentuen si acaben en qualsevol terminació diferent de les anteriors. Exemples: *clàxon, ràpid, estómac, còmic, súbdit, vímet, dígraf...*

c) Les paraules esdrúixoles s'accentuen sempre. Exemples: *memòria, església, ràpida, València, lúcida, contínua, fórmula...*

A més, per a entendre completament el sistema d'accentuació, has de tindre en compte els quatre criteris següents:

1. Les paraules monosíl·labes no s'accentuen per regla general (només les que duen accent diacrític): *gat, gos, llum, fa, riu, cau, sou...*

2. Els grups vocàlics *ia, ie, io, ua, ue, uo* (*història, Viena, acció, duana, fuet, duodé*) van sempre en síl·labes diferents. És a dir, no formen mai diftong. Per això s'accentuen *història, memòria, església, València* o *contínua*. I no s'accentuen *dia* o *pua*.

3. Els grups *ua, ue, ui, uo* només formen diftong si van precedits de *q* o *g*: *aigua, qüestió, pingüí, quota.* Com veus, en els grups *ue*, *ui* hem de posar dièresi sobre la *u*.

4. Els grups vocàlics *ai, ei, oi, ui, au, eu, iu, ou* sí que poden formar diftong: *mai, rei, boina, buit, pau, beure, riu, moure.* Les paraules agudes que acaben en diftong (*palau, servei*) no s'accentuen. En canvi, les planes que acaben en diftong sí que tenen accent (*éreu, cantàveu*).

Exercici 9.

Posa els accents en les paraules del text que en necessiten. Fixa't bé en la pronúncia per a saber si les *e* i *o* són obertes o tancades i per a discernir si una paraula és aguda, plana o esdrúixola:

https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a05.mp3

Despres d'anar-se'n l'autobus, el carrer es queda buit. No es veu ni una anima enlloc. Tal volta podria tombar-me una estona al sofa i escoltar la radio o mirar la televisio. Estranyament, no em menege. La fissura a la tibia ja no em molesta, pero he de tindre paciencia, m'ha dit el metge. Apareixen, per fi, dos xiquets en monopati. Nomes en son dos i fan un soroll de por. Un ancia els renega, amb rao, mentre alça el garrot, enutjat. Camina xino-xano fins al canto, on espera calmos que el semafor es pose verd. Al poc, veig que passen un camio i un furgo vell, que tambe sembla una bona tartana.

D Vocabulari

D1. Les parts del cos

El cap, la cara, els ulls, els pòmuls, el nas, la boca, l'orella, els cabells, la barba, el bigot, les celles, les galtes, el front, el coll, el pit, el braç, la mà, la monyica, el dit, l'ungla, l'esquena, la panxa, el maluc, l'engonal, la cama, el genoll, la sofraja, la canella, el panxell, el peu, el turmell, l'empenya.

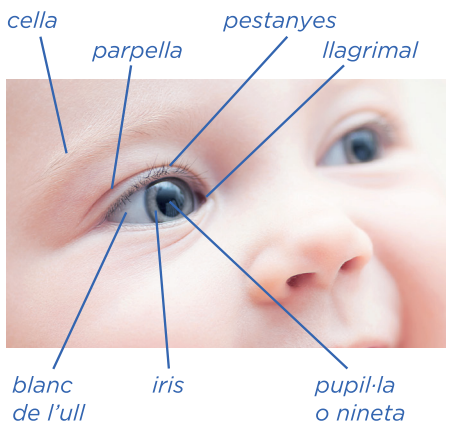

Exercici 10.

Escolta com sonen les parts del cos que has llegit més amunt i, després, repeteix-les tu.

https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a06.mp3

D2. La roba i els complements

Una jaqueta, un abric, una bufanda, un rellotge, unes ulleres, un barret, una gorra, un paraigua, una polsera, un anell, unes arracades, uns guants, un mocador, un vestit, un trage, una camiseta, uns pantalons, un jupetí, una dessuadora, uns calcetins, unes calces, unes bragues, uns calçotets, uns sostenidors, una diadema, uns saragüells, un davantal, unes sabates, unes espardenyes, unes sabatilles, unes pantofles...

Saps que els *saragüells* són uns pantalons amples i curts fins als genolls, que duien els homes antigament?

Exercici 11.

Relaciona els tipus de calçat que t'oferim en el requadre amb la imatge adequada:

botes, botes de muntanya, espardenyes, katiuskes, pantofles, sabates de taló, sabatilles esportives, sandàlies, socs professionals, xancles

a)
b)
c)
d)
e)
f)
g)
h)
i)
j)

Saps que els socs eren tradicionalment unes sabates de fusta, d'una única peça, que s'usaven per a treballar en llocs humits? Actualment, s'ha comercialitzat un calcer molt similar, els socs professionals, que es fabriquen amb plàstic o pell.

E Flexió verbal

El present d'indicatiu és el temps bàsic de tots els verbs. Si sabem fer bé el present de cada verb, sabrem conjugar la resta de temps verbals. Per això és important que adquirisques bé tota la informació que t'oferim a continuació. Fixa't que, com a recurs mnemotècnic, separem en la taula el lexema verbal (l'arrel) i les desinències:

Present d'indicatiu				
1a conjugació	2a conjugació	2a velaritzada	3a conjugació	3a incoativa
guanyar	**rompre**	**prendre**	**sentir**	**servir**
guany – e	*romp – ø*	*pren – c*	*sent – ø*	*serv – isc*
guany – es	*romp – s*	*pren – s*	*sent – s*	*serv – eixes*
guany – a	*romp – ø*	*pren – ø*	*sent – ø*	*serv – eix*
guany – em	*romp – em*	*pren – em*	*sent – im*	*serv – im*
guany – eu	*romp – eu*	*pren – eu*	*sent – iu*	*serv – iu*
guany – en	*romp – en*	*pren – en*	*sent – en*	*serv – eixen*

A continuació t'expliquem unes quantes remarques que et convé conéixer:

a) Tots els verbs de la 1a conjugació segueixen el model de *guanyar*, excepte *anar* i *estar*.

b) La majoria de verbs de la 2a conjugació segueixen el model velaritzat (*prendre*). Els veurem en profunditat en els fascicles 2 i 3.

c) Alguns verbs de la 3a conjugació (model *sentir*) presenten canvis vocàlics en el present, com ara els verbs *llegir, fregir, afegir, vestir,* etc.: *llig, lliges, llig, llegim, llegiu, lligen.* O els verbs *collir, cosir, tossir,* etc.: *cull, culls, cull, collim, colliu, cullen.*

d) Aproximadament, el 90% dels verbs de la 3a conjugació segueixen el model *servir*. Les formes 2a, 3a i 6a també poden escriure's sense *e*, és a dir: *servixes, servix, servixen.* En tot cas, a l'hora de pronunciar-les, la forma més genuïna en valencià és sense la *e*.

Saps que la 4a i la 5a persones (*nosaltres* i *vosaltres*) són sempre idèntiques, sense excepció, en tots els temps verbals de tots els verbs? Només canvien la *-m* i la *-u* finals.

Pots resoldre els teus dubtes en el Diccionari Normatiu Valencià: www.avl.gva.es/dnv. Escriu el verb que vulgues consultar i, a continuació, fes clic en l'eina «Conjugació» que apareix a la dreta de la pàgina.

Exercici 12.

Ompli els buits amb la forma correcta del present d'indicatiu del verb entre parèntesis.

a) Si _____ (TASTAR, tu) els albercocs, veuràs que ja _____ (COMENÇAR) a estar bons.

b) Carla i jo _____ (PASSEJAR) totes les vesprades i sempre _____ (MENJAR) fruita per a sopar.

c) Els meus professors _____ (PARLAR) molt fluixet. M'agrada més com _____ (IMPARTIR) classe el teu.

d) Si _____ (BUSCAR, tu) problemes, t' _____ (ASSEGURAR, jo) que en trobaràs.

e) Pere, per què _____ (CRIDAR) tant? Jo no t' _____ (ALÇAR) mai la veu.

f) Mentre la mestra _____ (CORREGIR) els exàmens, alguns alumnes _____ (REPETIR) els exercicis.

g) Ma mare _____ (ANAR) al gimnàs cada dia i _____ (TORNAR) a casa a les set.

h) Sempre que _____ (INGERIR, ella) tant de vi, _____ (ACABAR) malalta.

i) _____ (SEGUIR, jo) la mateixa dieta que tu, però no _____ (PERDRE, jo) ni un quilo!

j) Si _____ (COLLIR, tu) les taronges de l'arbre, les trobaràs més saboroses que si les _____ (REPLEGAR, tu) del terra.

Saps que que *saborós* és l'adjectiu que deriva de *sabor*? Igualment, altres adjectius com *temorós, rigorós* o *calorós* també mantenen les vocals de *temor, rigor* i *calor.*

Recorda que, en alguns casos, es produeixen lleugers canvis ortogràfics en funció de la vocal de la desinència (*tancar* ▸ *tanque, adreçar* ▸ *adrece, jugar* ▸ *jugue, penjar* ▸ *penge*).

Exercici 13.

Identifica el valor del present d'indicatiu (simultani, habitual, atemporal, històric) en aquestes frases.

a) L'expulsió dels moriscos valencians es promulga el 1609.

b) L'oli d'oliva bull a 300 °C.

c) Estic nerviosa, em suen les mans.

d) Estudiem de vesprada, de sis a huit.

Comprensió oral

Escolta atentament aquest text. Abans, llig les preguntes dels exercicis 14 i 15.

https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a07.mp3

Exercici 14.

Has comprés tot el que diu el text? Per a comprovar-ho, respon a les preguntes següents:

a) Quants moriscos hi ha al Regne de València al principi del segle XVII?

b) Quin percentatge de la població valenciana representaven?

c) Com intenten els nobles mantindre el nivell de producció agrícola?

d) Saps què significa la paraula *maulet*?

e) I què creus que vol dir l'adjectiu *sobtada*?

Exercici 15.

Digues si són verdaderes (V) o falses (F) les afirmacions següents:

- [ ] a) Al Regne de València hi havia un terç de la població morisca peninsular.
- [ ] b) L'economia valenciana estava molt lligada a la producció agrícola.
- [ ] c) La revolta dels maulets és, en part, conseqüència de l'expulsió dels moriscos.
- [ ] d) Els cristians tenen més opcions laborals gràcies a l'expulsió dels moriscos.
- [ ] e) Al principi del XVII, el Regne de València té uns cent vint mil habitants.

Exercici 16. Dictat.

https://web.ua.es/es/cau/documentos/audios/b1-u01-a08.mp3

Exercici 17. Expressió escrita.

Agafa un full i un llapis i vés cap a alguna finestra de ta casa des de la qual pugues veure el carrer. Queda't mirant una estona, anota les coses més destacables que veus i, després, escriu un text breu en present a partir d'eixes anotacions.

Solucions:

Exercici 3 (solució orientativa)
a) Perquè va caure un bac, té la cama embenada i no es pot moure. b) Va amb roba esportiva, una camisa de tirants i uns pantalons curtets. c) Alguns se sorprenen, però la majoria no en fa ni cas. d) Vol dir 'posar-se a cobert de les inclemències del temps'. e) Significa 'preocupat'.

Exercici 4
a) F, b) V, c) V, d) F, e) F

Exercici 5
a) Abans de, b) fa temps, c) alhora / al mateix temps / en el mateix moment, d) Mentre, e) A continuació / Tot seguit, després d', f) ara, Més tard / En acabar

Exercici 6
a) Deu no haver-te sentit. b) Deu haver-la escrita Pere. c) Deu haver-se picat. d) deuen ser Joan i Maria. e) Deu estar malalta. f) Devien ser les cinc.

Exercici 7
a) Els bombers han sigut avisats per la veïna. b) Una escriptora alcoiana serà homenatjada per l'associació. c) La població és atemorida per alguns motoristes. d) Vicent Andrés Estellés era citat per molts polítics.

Exercici 9
Després / autobús / ànima / sofà / ràdio / televisió / tíbia / però / paciència / monopatí / Només / són / ancià / raó / cantó / calmós / semàfor / camió / furgó / també

Exercici 11
a) botes, b) sabatilles esportives, c) xancles, d) sandàlies, e) botes de muntanya, f) katiuskes, g) espardenyes, h) sabates de taló, i) pantofles, j) socs professionals

Exercici 12
a) tastes, comencen, b) passegem, mengem, c) parlen, imparteix, d) busques, assegure, e) crides, alce, f) corregeix, repeteixen, g) va, torna, h) ingereix, acaba, i) seguisc, perd, j) culls, replegues

Exercici 13
a) històric, b) atemporal, c) simultani, d) habitual

Exercici 14
Uns cent vint mil. b) Un terç. c) Exploten els llauradors cristians. d) Els maulets són els partidaris de l'arxiduc Carles d'Àustria durant la Guerra de Successió. e) Vol dir que 'té lloc de colp, d'improvís'.

Exercici 15
a) F, b) V, c) V, d) F, e) F

Exercici 16
Passa el dia i ací estic, avorrida com una ostra, farta de mirar per la finestra. Tinc ganes d'alçar-me, posar-me a caminar, a córrer i parlar amb els amics i les amigues de qualsevol cosa. Però encara no estic en condicions de fer res d'això, així que el millor que puc fer és elegir un llibre i començar a llegir. En la tauleta hi ha una novel·la romàntica que està llegint ma mare. Preferisc els llibres d'aventures, però estan tots en la prestatgeria, al final del passadís, i no és prudent alçar-me i moure'm jo sola. D'ací a una hora ve a visitar-me la meua companya Núria. És una bona xica, que conec de tota la vida i amb la qual tinc molta confiança. Viu al barri, ja anàvem junts al col·legi i, casualment, estudia la mateixa carrera que jo: Geografia i Història.

Cita Cultural
Del 9 al 24 de febrer https://s.ua.es/m8Ft
Inscripció i gimcana virtual
VI Olimpíada de Filologia Catalana per a alumnes de 2n de batxillerat
UA en valencià 31

Autoria:
Juli Martínez Amorós (coordinador) i Rosa Anna Guijarro Contreras.
Àudios: Lídia Garrigós Miquel **Maquetació:** Jesús Ángel López Ramón I www.masuno.es
Correu electrònic: puntperpunt@ua.es
Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i *Información*